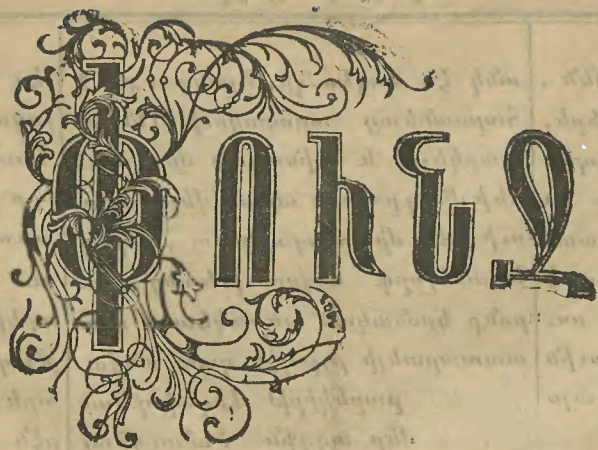

Փոքր ՇԱԲԱՌ օրերը կը հրատարակուի :
Տարեկան բաժանորդագրին է երկու և կես արծաթ Մեծիս կամ խիլ վճարելի, քի՛ մայրաքա-
ղաքիս և խի արտաքաղաքացի և քի՛ գաւառացի
համար :
Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ
կընդունուի :
Տեղական և գաւառական բողոքարարութեան
ծախքը խմբագրութեանը պիտի վճարէ :
Հատը 40 փարայ է, և կը գտնուի մասնա-
ւորապէս Պանձե-Գաբու ջրավաճառ և գրավա-
ճառ Պօղոս և Յակոբ աղայից խանութները :

Ծանուցան տողը 3 դուրու է մէկ անգամի
համար : Աւելի ամսոց կըլլայ աւելի անգամներու
համար :
Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր
ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան Կ. Պօլիս
Պայք-բազար Նաֆիէ խան վերի յարկ քիւ 16 :

ADRESSE
H. S. ALADJADJIAN
Directeur du journal Arménien Pountch
—16 Nafié-Han, Balouk-Pazar 16—
CONSTANTINOPLE

ԹԻՒ 2088

Շ Ա Ւ Ռ

1888 ՄԱՐՏ 5

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՉԻ
Կարգի վերաբերեալ խմբագրութեանը
հանձնար ժողովը : - Կարնոյ գաւառա-
կան ընդհանուր ժողովը տեսնե-
լով Տ. Մելքիսեդէկ եպիսկոպոսի
համար կատարած ընտրութեան
ընդունելի չլինելը, ըստ հրահան-
գի Պատրիարքարանի՝ նոր ընտ-
րութիւն կատարեց : Եւ ահա ըն-
տելանութիւն ելաւ Տ. Արիստակէս
եպիսկոպոս Գերձակեան՝ յառաջ-
նորդութիւն վիճակին Կարնոյ, որ
լինչպէս յայտնի է արդէն ընդար-
ձակ էր և Օրմանեանի օրով առա-
ւել ընդարձակեցաւ քանի մը վի-
ճակաց միացմամբ : Տ. Արիստակէս
եպիսկոպոս կրնայ ըստ արժան-
ւոյն վարել այսպիսի վիճակ մը :
- յիշեալ գաւառական ժողովը
պարտէր հարցանել Պատրիար-
քարանի, երբ տեսաւ նորա տնու-
նը Պատրիարքարանէն տրուած
ընտրելեաց ցանկին մէջ. պար-
տէր Պատրիարքարանէն առնուլ
Տ. Արիստակէս եպիսկոպոսի ան-
ցեալ՝ նոր և նորագոյն պաշտօնա-
վարութեանց վերայ ծանօթութիւն
թիւններ : Խմանալ թէ Տ. Արիս-
տակէս եպիսկոպոս Գաբուի մէջ
լինչ ըրաւ և ինչո՞ւ ի կրօնափոխու-
թեան դիմեց : Խմանալ թէ Խոր-
նէն ինչո՞ւ չուտով ելաւ : Ծանօ-
թութիւն առնուլ թէ Մշոյ առ-
ժամանակեայ վանահայրութեան
և Տիգրանակերտի առաջնորդու-
թեան պաշտօններն ինչպէս վա-
րեց, և ինչ պատճառաւ այդ-
վայրերէն ևս քաշուիլ հարկա-
գրեցաւ : Այսպիսի ծանօթութիւն
ներ առնուլ պարտին նաև ամեն
գաւառական ընդհանուր ժողովը,
երբ Պատրիարքարանէն առաջնոր-
դական ընտրելեաց ցանկ կը տըր-
ուի իրենց, և ըստ այնմ ընտրու-
թիւն կատարել, և չանալ այս
կամ այն անձանց թելադրանաց :
և խզի մտօք զթալ ի ժողովուր-
դէն, որ բարեք խնամոց և ան-
ձնելի հոգեւորութեան պէտք ունի :
Արդ՝ ինչ ընել արժան և կա-
րելի է Կարնոյ առաջնորդական
նոր ընտրութեան համար : Այսօր
կամ վաղը Կարնէն ի Պատրիար-
քարան կը հասնի ընտրութեան
տեղեկագիրն, և Խառն ժողովը
կը մատուցուի առ ի վաւերացու-
մըն : Եկեղեցական ու աշխարհա-
կան անդամաց մէջ կան որ ծա-
նօթ են Տ. Արիստակէս եպիսկո-
պոսի ամենայն կենաց : Եթէ սի-
րող են ճշմարտութեան, եթէ
գլխացող են ի ժողովուրդէն, պար-
տին անաչառաբար զետեղութիւն
ընել, և այս առթիւ միանգամայն
խտուի պահանջը որ Պատրիար-
քարանէն առաջնորդական ընտ-
րելեաց ցանկ չլինէ այսուհետեւ
առանց անաչառ քննութեան : Ե-
թէ այսպիսի անհրաժեշտ և բա-
նաւոր բարեկարգութիւնը չլինի,
և եթէ գործադրութեան համար

ամենայն անաչառութիւն ու խու-
տութիւն զորք չգործին, առա-
ւել վատթարագոյն պիտի լինի
գաւառական ժողովրդեան վի-
ճակն : Ի դժուրութիւն կը հրաւի-
րեմք աղգային վարչական գործոց
գլուխը գտնուողները :
(Թղթակցութիւն Փոնչի)
Իշխէ . 27 Փետրուար 1888 : -
Տեղւոյ աղգայնոց մեծագոյն մա-
սին համար այնչափ վշտացողիչ
տնօրնութիւն չէր կրնար լինիլ
Պատրիարքարանի կողմէն, քան
վաւերացնել Ձմիւռնից արն գա-
ւառական վարչութեան ընտրու-
թիւնը, որու դէմ գրեթէ բոլոր
Ձմիւռնացի հայեր կրկին կրկին բռ-
նուցած էին և նոր ընտրութիւն
կը պահանջէին : Արդէն ոչ միայն
բողոքողներն ունէին ստուար և բա-
ցարձակ մեծամասնութիւն, այլ
և օրինական այն ամեն պատ-
ճառներ, որոնք իրենց խնդրոյն
գործադրութիւնն անվերապէս կար-
ծել կ'ուային : Յիշեալ Գաւառ.
վարչութիւնը օրինաւորապէս ընտ-
րուած չէր, այլ ընդհակառակն
քանձին տնօրնութեամբ մը, ո-
րու շնորհիւ 800 ընտրողներէ 90
հազի միայն մասնակցած էին ընտ-
րութեան : Ասկէ դատ՝ գաւա-
ռական վարչութիւնը պաշտօնի
կոչուած օրէն կը ձեռնարկէ ինչ-
քան ազգի, եկեղեցւոյ, օրէնքի,
և ազգ. Պատրիարքարանի դէմ
գործերու, որ կան, այս ամեն
կը ղեկուցուին Պատրիարքարա-
նի, որ իր կողմէն ևս զանազան սոսկ-
մամբ կը դիմէ : Կ'ուզէ բան մը
նել, բայց չ'իշխար : Ի վերջոյ ա-
ռանց պտուղը վայելած լինելու
կը դուրս աղգային Պատրիար-
քարանի օրինաւորութեան նա-
խնձանքութիւնը և բաւական
աղնուութիւն կ'ունենան դո՛ւ ան-
ուանոր ետեւըն ու փախուքն-
րէն : Իսկ այս միջոցին տեղի կ'ու-
նենայ հոս ժողովրդային շարժում
մը, որ առաջնորդը գահընկէց կը-
նէ և գաւառ. վարչութեան հա-
կադային կրկն սանձ մը կը դնէ
Գաւառ. վարչութեան այս սան-
ձահարութիւնը ընտանի էր՝ քա-
նի որ տակաւին հաստատուած
չէր այն և ամբաստանութեանց
ալ ներքեւ : Ինչ եթէ իր հակադ-
դային փորձեր շարունակէր, իր
տաղալում ևս անխուսելի էր :
Ահա ժողովուրդը կը յուսար քի-
չէն նոյն հակադդային մարմնոյ
լուծումը տեսնել : Բայց ժողո-
վրդեան այս ակնկալութեան հա-
կառակ նախ կը վաւերացնէ միւ-
նոյն գաւառ. վարչութեան ընտ-
րած տեղապահ ընտրութիւնը,
և ապա նոյն տեղապահէն բա-
ցատրութիւն սեղելով գաւառ.
վարչութեան դէմ ուղղուած բռ-
նուցներու մասին՝ հարկե հաղ կըս-
տանայ ինչպէս և բացատրու-

թիւնը և գաւառ. վարչութիւնն
ու կը վաւերացնէ : Այս գործո-
ղութեան ձեւը քիչ մը լակոնա-
կան է, բայց լակոնական ոճով
խօսիլ ու գործել միևնոյն բանե-
րը չեն : Ինչ ըսած էր տեղապա-
հը՝ որ մէկէն ի մէկ կեդ. վար-
չութիւնը տարբեր կերպարանք մը
առաւ : Ինչ հասկցաւ սա ի գլխի-
ցոց բողոքներու մասին, որ ի-
րեն յուսալիլ սպասող ժողո-
վուրդ մը գրչի մէկ հարուածով
տարաւ նետեց այն Գաւառ. վար-
չութեան ծոցը, որու ինք ևս տա-
կաւին ամիս մը առաջ խեղճ կը
նայէր : Ինչ գաւառ. Ի վերջոյ
բողոքներուն մէջ անտեղի կամ
անիրաւ, որ մինչ վեց ամիս ի վեր
զանազան գրաւորներով փրկա-
հաճ՝ յարմար ժաման կը նպասէր
ինկատ առնելու, յանկարծ մէկ
կողմ կը մղէ : Այնպիսի հար-
ցումներ են ասոնք, զոր լուծելու
համար չէ թէ մեր աղգային օ-
րինաւորին պէտք է դիմել, այլ
այն ելեւորական զօրութեան,
զոր ցաւօք կը դիմէ այսօր ամեն
Ձմիւռնիացի հայ և որ շատ պա-
տիւ չ'ընեն ոչ կեդրոնին, ոչ ալ
ի մասնակցի Պօլսեցոց : Պօլսե-
ցիք եթէ կ'ուզեն գերիշխել գա-
ւառներու վրայ, պէտք է քիչ մը
արթնան կենան և իմանան թէ ի-
րենց գլխուն վերեւ ինչեք կը շար-
ժին :
Ստանաւ . 20 Փետրուար 1888 : -
Գաւառիս կառավարիչ Վսեմ. Օս-
ման փաշայի տնօրնած աղբու և
խոհական կարգադրութեանց չը-
նորհիւ ժամանակէ մը ի վեր կա-
տարեալ անդորրութիւն և ապա-
հովութիւն կը տրէ ինչպէս ի քա-
ղաքիս նոյնպէս և ի շրջակայս և
ճանապարհաց վրայ, հակառակ
անկարգութեան զանազան տա-
րերներու որով լի է այս գաւառ :
Իրաւ է որ այս բաղձալի վիճակը
պարտիմք մասամբ իւրի ներկայ
ձմեռուան եղանակին, յորում
շարագործք ընականաբար չեն կըր-
նար գտնել լեռանց և անտառաց
մէջ ոչինչ ապահով ապաստանա-
րանը յորմէ առաւելապէս կ'օգ-
տին ամառ եղանակի մէջ : Սնցե-
լոյն մէջ նմանը չ'տեսնուած խեղ-
ճութիւն մը կը տրէ մեր գեղա-
քանի ժողովրդոց մէջ. ասոր
պատճառները մէկ քանի են, այլ
զիտուորն է վերջին հնձոց անբա-
ւականութիւնը, մանաւանդ ծը-
խախտի և եղբայրացոյնի, որ
այս վերջնոց յաջողութիւն կամ
ոչյաջողութիւնը կենաց և մահու
խնդիր է հողագործաց համար :
Ուրիշ տարիներ հնձոց անյաջողու-
թեան հետեւանքը գրեթէ բոլոր
լովին անդալի կըլլար գեղաց-
ւոց, քանզի ասոնք առ հասարակ
մեծ վարկ մ'ունէին միշտ քաղա-
քիս վաճառականաց քով, որով

փոխառութեամբ իրենց ապրուս-
տը և հողուտը առանց ներու-
թեան կը ճարէին հետեւեալ տար-
ւոյն հունձքէն հասուցանելու
պայմանաւ : Այլ ծխախոտի մե-
նախաճառին հաստատումէն ի վեր,
այս վարկի աղբուրը ի սպառ ցա-
մաքեցաւ, ծխախոտի դիմը մերձ
հարիւրն յետուն նուաստանալով
հողագործք անկարող եղան իրենց
պարտքը վճարելու և բնաւ յոյս
ալ չկայ որ այսուհետեւ կարենան
վճարել : Հետեւեալ, այժմ մէկ
գանկ անգամ չեն կրնար փոխ
առնուլ : Այս տագնապալի վիճա-
կի մէջ շուտեալ և ճարահատ-
եալ կայսերական կառավարու-
թեան գլխութեանց կը դիմեն, և
իրօք գրեթէ շատ օրեր հարկեւր-
ւոր գեղացիք խմբովին կառավա-
րութեան ապարանքը գլխելով
կ'աղերսեն որ իրենց դրամ կամ
եղբայրացոյնն փոխ տրուի Տե-
րութեան կողմէն մինչև որ այս
ճղնաժամը անցունեն : Տակաւին
որ և է գոհացում մը տրուած չէ
գեղացւոց աղբւսանաց : Կրտուի
թէ մայրաքաղաքէք հրահանգի
կապառուի : - Բաղաքիս Պէթեֆէ
պատուարժան Նախագահը որ
գէտքը մը առ թիւն առժամեայ
կերպով պաշտօնէն քաշուած էր,
այս օրեր կրկին իւր պաշտօնին գը-
լուկը անցաւ : Կարի փախարելի
է որ այս երկրորդ պաշտօնավա-
րութեան միջոցին աւելի ևս ու-
շագործիւն ընծայէր մեր փողոց-
ներուն վատթար վիճակին, յորոց
ոմանք տեսակ տեսակ աղաւելու-
թեանց և ճանապարհի ցեխերու մէջ
այն տոտիճան թողուած են որ
առանց գլորելու կոմ խեղանդամ
լինելու այդ փողոցներու մէջ չըր-
ջագայութիւնը մարմնամարդկան
մեծ տարանգի կարօտ է, թող
բուն իսկ առողջաբանական տեսա-
կետով ծանր ֆիստակարութիւնը :
Աւելի ուշագործութեան և արդա-
հատանաց արժանի վիճակ մը ու-
նի հայաբնակ թաղը, որ հակա-
ռակ իւր բարձր ու զառ ի վայր
դիրքը ցեխի ու ամեն տեսակ աղ-
տեղութեանց և գահալիժ ու
խորդուրդուրդ եղեւններու խառ-
նուրան մը և լարելիքոս մի է :
Առ այս պէտք չէ՝ զարմանալ քա-
նի որ երկար տարիներէ ի վեր բը-
նաւ լուրջ ձեռնարկ մը եղած չէ
այս թաղը մաքրելու և բարեկար-
գելու : Երբ այսպէս բողոքովին
լրեալ և իւր գլխովը մեկուսաց-
եալ վիճակը տեսնողը՝ բողոքա-
տելով քաղաքիս ուրիշ մասանց
հետ՝ կրնայ երթադրել թէ թա-
ղապետութեան կամ ուրիշ որ և
է պաշտօնէն վեցան հսկողութեան
չըլանակէն դուրս թողուած ման-
րացուցական գաւառակ մ'է ա-
ռանձնաշնորհեալ աղտեղութեան
և անբարեկարգութեան տեսակ-
տով : - Բայ իս՝ առաւել մեղա-

գրելին՝ բուն իսկ թաղացիք են ո-
րոնք միշտ այդ գլուխը տեսարա-
նին հանդիսատես ըլլալով և ա-
տոր ամեն կերպ ֆիստակար հե-
տեւանքը իրենք միայն տուեալով
հանգերձ տակաւին միախորհուրդ
շարժում մը չեն ընել իրենց թա-
ղը բարեկարգելու, գոնէ իրենց
առնելով որպէս թաղին փողոցները
Պօլսոյ ամենէն լաւ խնամուած փո-
ղոցներէն չտարբերին բնաւ : - Մեր
ներսէսեան վարժարանի նախորդ
հոգաբարձութիւնը պաշտօնէն քաշ-
ուեցաւ և անմիջապէս նոր հոգա-
բարձութիւն մը յաջորդեց նմա :
Այս վերջինը թէ և մէկ ամիս
ի վեր պաշտօնը ստանձնած է,
բայց տակաւին որ և է տնօրէնու-
թիւն մը ըրած չունի արժանի ու-
շագործութեան : Վարժարանը ինչ
ինչ սովորական բարեկարգու-
թեանց պէտք ունի, որոնք ո՛ր-
քան անհրաժեշտ այնքան բացա-
յայտ ըլլալուն համար մանրամաս-
նելու հարկ չկայ : Կը յուսացուի
որ Պատ. հոգաբարձութիւնը չը-
պիտի յապաղի այլ ևս ձեռն ի՛
գործ արկանելու և իւր գոյու-
թիւնը ցոյց տալու օգտակար բա-
րեկարգութիւններով : Թուի թէ
առ այժմ վարժարանին առաւել
նիւթական վիճակին բարեկարգման
տուած է իւր ուշագործութիւնը :
Այս նպատակաւ, ամսոյս 13 ին
անցեալ շաբաթ երեկոյ թատերա-
կան ներկայացում մը տուաւ ի
նպաստ սոյն վարժարանի որոյ լաւ
ապագայան մը կամ ցորենի ա-
մուր շահմարան մը լինելու յար-
մարութիւն ունեցող ստորերկրեայ
յարկը իւր գլխական գաւազա-
նով յաջողեցաւ հանդիսարանի վե-
րածել, և հաւաքելով ի նմա խու-
ռըն բաղնիքի մի՛ բաւական
հասոյթ զոյգայցնել : Շնորհաւորե-
լով հանգերձ պատուարժան հո-
գաբարձութեան այս նշանաւոր
յաջողութիւնը՝ խոնարհաբար դի-
տել կը արուի իրեն որ եթէ մը-
տադիր է մշակել պարահանգիսի
կամ թատրոնի ճիւղը, որ այնքան
արդիւնաբեր եղած է մայրաքա-
ղաքի մէջ, աղէկ կըլլայ որ ա-
ռաւել հասուն և չըճացեաց
գաւառացիները իրենք իւր կարգա-
դրութիւնները վերաբերմամբ իւր
նպատակին, և ջանայ միշտ հե-
տեւելու ուղիղ ճաշակի և պատ-
շաճից օրինաց : Ամբողջին յաջո-
ղութիւնը մանրամասնութիւնները
անտես չառնելով միայն ձեռք կը
ձգուի : - Թուականէս մի քանի
օր յառաջ տարօրինակ հանգամա-
նօք հարսանիք մը ունեցանք տե-
ղա : Յայտնի է որ պապիկ հան-
դէսէն յառաջ նշանի և հալաքի
օրհնութեանց արարողութիւնը կը
կատարուին. արդ. կերեայ որ նը-
շանի համար ներկայացուած և
օրհնուած քանի մը ոսկիները, ի

Կը դառնուին նաև պատգամաւոր ծառեր, պարտէզներու մէջ, գլխաւորաբար թուփի, խնձորի, տանձի, սալորի, երբեք և կամ աւելի տեսակներով խիստ դուրեկէն է թողլու կոչուած սալորն. սորա կեանքն երբ հասնուի ու չորցուի խիստ օգտակար է հիւանդի արտօթակի և բուսական սուղ է. օխան չորս դահեկան կ'արժէ և երբեմն ալ աւելի: Ընկոյզի, բալի, կեռասի, սերկելիի և այլ պտղաց ծառերու ու դոյնդոյն ծաղիկներու անոյշ բուրուամբերով կը լեցունեն ուրիշ գուռներն. դադար չ'ունին պտուղաց ժամանակ կանայք. շարունակ լաւ ու բոլոր ի ձեռնին դարձնան առաջին ամիսէն սկսեալ մինչև աշնան վերջը գործ ունին պարտէզներու մէջ, և երկայնաձիգ ձեռնուան օրերու համար կը պատրաստեն ամէն տեսակ անուշեղէն. թուփէ կը շինեն երկու տեսակ բէրմէջ՝ Կիւն պալի և թուփի անուններով, և մի քանի տեսակ փէրմէջ՝ սալորէ, ծիրանիէ, խնձորէ, որոնք պահք օրերու համար շատ լաւ անուշեղէններ են. ծիրանի ծառեր որ գլխաւորաբար կը դառնան պարտէզներու մէջ, կրնան ծառայել մի քանի տեսակ անուշեղէններու. այս պտղաց անուն իրիսուած է աստ և կը կոչուի Միլիշ. նոյն պէս բալի ջուրէն կը շինեն Ծուռու պտղաց անունով և կը դառնան ծառայել ծառայող զործածել ամանաւորամուսուան սալոր օրերու մէջ. թուփն չմանկի շատ քաղաքներու, որք են Պոլիս, Զմիւռնիա, Ատանա, Մէրսին, Իսկէնդէրուն, Բիլիս, Ալեքսանդր, Հայէպ, Մալա, և այլն. քանի մը քաղաքներու թուփ միայն ուսուցիչ կը դործածուի, իսկ Կիւնի, Միլի, տինէի և այլն քանի մը քաղաքներու թէ՛ ուսուցիչ և թէ՛ անուշեղէն պատրաստելու: Ծառ սերելի կը լինի թուփի ծառերու տակ ամառուան սառածութեան դուր և մեղմիկ օդի ատեն պատրաստ ունենալով ի ձեռնին թուփի հացը, (միշտ այս տեսակ հաց կուտեն) քիչ մը թրջելով ճաշակել համեղեղեղեղ թուփն կանանց խոտերու վերայէն, որ ծառէն կ'սկսի թափել, երբ մէկը ծառին վերայ կանգնած՝ ծիւղերն կը շարժէ՝ կարծես թէ իր մանանկ կը ծածկէ մարդագետնին ներքին. նոյնպէս բոլոր միջոցներ հաճոյք և զուարճութիւն կ'ուտան ամէն անոնց՝ որոնք կ'ոյցեղեն պարտէզները. չմանամ յիշել որ ընդհանրաբար մէն մի պարտէզի մէջ կ'անցնին կարկաշտոտ առուակներ՝ ուսուցիչ համար պարտէզներն. այս ջուրէն կը գործածեն ընտանեաց առօրեայ կերակուրի, և շատեր ըմպելու. չուսնի դրեթէ մշտնջող աղբիւրներ. միայն երբեմն կը դառնան փոքր ջրերու առուակներ: Ծուռու թուփը գլխաւորաբար հայերէ, և բոլոր քաղաքներէ կը կաղմուի. Հայք թուփ 200 տուն են. ունին մի փոքր բաւական ճաշակաւոր փայտաշէն եկեղեցի մը և եկեղեցւոյ պաշտօնեայ մը՝ Տ. Պետրոս անուամբ. յիշեալ քահանայն՝ ցառ է ըսել, որ իւր արտասանութիւն բոլորովին կորսնցուցած է, վասն զի կը վարէ քահանայի, եպրի, որակաւագի և փոխարարի պաշտօն.

սոն. շաբաթը միանգամ Ս. Պատարագ կը մատուցուի լայն ի տուն օրերէ, և առօրեայ ժամերգութեան ատեն մի քանի աղևոր անիկաներն. կարծես թէ սինեթէն զատ ոչ ոք կ'երևի. իսկ կըլուսակէ և տուն օրեր ամենատուար բաղմունքին ներկայ կը դառնուի և Ս. Պատարագ կը մատուցուի մի քանի անվարձ և անճաճ ձայներու երգեցողութեամբ, զի թէ եկեղեցին իւր կից ունի մի անուանական վարժոյց, բայց մասնաւոր երաժիշտ դասատու չ'ունի և թաղին սանուհիք դրեթէ զուրկ կարգաւոր ճաշակէն կերթեկեկէն հին մեթոտով մի ծերունիի քով որ անշուն գումար մը կ'ստանայ. աշակերտք գլխաւորաբար կ'ուսուին հասարակ ընթերցանութիւն. ցառայի է ըսել որ սարգայ սեւրունքի տղիտուութիւն բաղմունքով կող ընթացքն կը շարունակուի. երկու ու կէս տարի յառաջ բնիկ թակոյ էֆէնտի Նիքրեմեան կոչուած դաստիարակն սը կարող ու ուսումնական մի անձ է, վարժարանի դասախօս կարգեցին, և սակայն մի քանի ամիսներ աշխատեցին զիւր՝ որոշեալ ամսաթիւով չկրնալով ընդունիլ, իսկ ճիւղ հրաժարեցաւ, և կարծեմ իւր պահանջը ցորդ անվճար մնացած է: Ուսման ու դաստիարակութեան անփութ ազգայիններէ ինչ կ'սպասէ ապագայ սեւրունք. տղիտուութիւն կը տարածէ իւր արմատներն աւելի խոր. այսու հանդերձ խոստովանել պարտ է թէ ժողովուրդը մեծաւ մասամբ աղքատ է. երկրին գիրքը չեներ որ առանց պանդըր տանալու իրենց ընտանեաց ու զաւակաց օրապահիկն հայթայթեն. իւրաքանչիւր տուն ունի մի երկու արական բացակայ աստ անդ ի քաղաք և ի գիւղ. խիստ բացառութիւն է դառնել աստ չը պանդըրտող և միշտ հայրենեաց մէջ կեանք անցունող մի անձ վասն զի չ'ունին առևտրական շուկայ այս թաղեցիք. միայն քանի մը կարող անձինք կ'իջնին իրենց առևտրելին համար, որ մի ժամ հեռի է. իսկ մնացեալը ոստայնակութեամբ չալի կ'ըստին. չարաչար կ'աշխատին և ոչինչ կը հաշուի իրենց շահը: Ծալի գործը բաւական կրնայ սեպուիլ երբ օրինաւոր արժէքով վաճառուի, ինչպէս առաջին անգամ երբ հրապարակ եղած է. բայց քանի որ ամեն տեղ տարածուած է, անշուշտ իւր նախկին յարգն կորսնցուցած է. առանց չափաւորեցելու կրնամ ըսել թէ ամենէն յաջողակ անձն հայիւ օրական 5-6 դահեկան կրնայ շահիլ. այսպէս չարաչար աշխատութեան և քրտնաթոր ջանքի փարձը անբաւական կը լինի բնակչաց՝ մնալ ի հայրենիս. կարծես թէ սոցա ճակատագիր եղած է պանդըրտութիւն, և ի հարկէ ուսումն չկրնար տարածուիլ մատաղ սանուց մէջ. իսկ բոլորովին անմեղադիր չեն քանի որ ունին վարժարան և կրնան գէթ ամաական մէկ դահեկան վճարել իւրեանց դասակի կրթութեան. ըսել է՝ մեծաւ մասամբ ծնողաց ուսման մասի դադարար չ'ունենալն է. սոքա կը կարծեն թէ ծնողքի մը պարտք միայն իւր զաւակի անուշիւն ու զրեւտն

պատրաստել է, և ասկէ աւելի պարտականութիւն չէ դրուած իրենց վերայ. ինչ ցառայի կացութիւն և ինչ անդգայութիւն. արդեօք ո՞րչափ տարիներ պիտի չաւրուակուի այս ազգակործան ընթացք. ե՞րբ պիտի ճանչնան իրենց որդեկան ըլլալն. իսկ իսկ կը վկայեմ թէ հայրեր մեղանշած չեն ըլլար այնչափ երբ իրենց զաւակները սրով սպաննեն քան թէ այսպէս զանոնք ուսման ճաշակէ զուրկ թողուն, ուրիշ ճար ու գարման չկրնար ըլլալ այս անբաղաւոր կենաց՝ եթէ ոչ, անձնանք ունէր դաստիարակներու աշխատութեան փոքր ինչ վճարում կարող անձերէ՝ իսկական պարտաւորութիւն կատարած ըլլալու բուն նպատակաւ. այս անհանգուրժելի վիճակի բարեօրոյժ ո՞վ կրնայ տալ և ո՞վ կարող է մատաղ աշակերտաց լըյս ու գիտութիւն տարածել. իւրաքանչիւր ծնողք երբ իւր մի քանի լուսման կարող անհատներէ սրտաբուլի չնորհուած գումարներու հետ կ'սկսի տալ, յայնժամ կը յուսացուի թէ ապագայն հետգնտէ կը խոստանայ դեռաբուսիկ մանկանց դարգացումն ի գիտութիւն: Նրանի թէ ներկայ հայրեր ճանչնային իրենց այս սխալ ընթացքն և զիւրենք ուղղելու անմիջական միջոցն անյապաղ դիմէին գէթ դաստիարակութեան աղքատ մնալու համար, կամայեմ ի յայտ բերել թէ յիշեալ թաղին 200 տան 60ի չափ տունն կը պատկանի բոլոր քաղաքի հայոց. այս փոքր թիւ կազմող խումբն ունի մի մասնաւոր ժողովարան փայտաշէն և բաւական ընդարձակ, ուր ամէն կիւրակէ իրենց մասնաւոր քարոզչին Մարտիրոս պատուելի Պէշկէօթլեւան, բնիկ տեղացի, կը քարոզէ. ժողովուրդը խումբ բաղմունքեամբ կը դիմեն հոն, և դարմանք կը տեսնուի թէ անուս և տգէտ հասակաւոր անձինք օրբան զօր կ'ուսանին պարզ կարգաւ Ս. Գիրքն և կրթման հասանցունել մի քանի բանգէտ բուսաւորչական հայեր. ունին մասնաւոր դասախօս, և կը պատկառիմ ըսել թէ հայոց վարժարանէ աւելի բարեկարգ է և մասնաւորաբար կ'որոշուին այս վարժարանի սանուհիք. սորա պատճառ ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ հայր հողատարութիւնը. յիշեալ հայք ունին իգական սեռի վարժարան և մի վարժուհի. սոցա վարժարանը իրենց ժողովարանին է որ յատուկ սենեակներ ունի. բոլորական հայք ոչ միայն արական սեռի զարգացման հոգ կը տանին այլ և իգականի, ուսեալ մայրեր պատրաստելու համար. իցիւ թէ հայք բարի նախանձեղեղեղ իրենց աչքին առջև եղած ժողովուրդը ուսման մասին ջանքն ու աշխատութիւնն ի տես բերելով՝ ջանային նոցա օրինակի հետեւիլ. իրենց ծնողական պարտիքը զլիսովին կատարած կը լինին, և իրենց ներկայ սեւրունքն ապագայ տարիներու մէջ օրհնութիւն պիտի կարգան իրենց զերեզմանի վերայ, և չարունակ անմուռն բաղաւորով պիտի յիշն իրենց բարեբաղններն որոնք ճաշակել տուին ուսման քաղցր նեկուարն իրենց անտաւական հասակի մէջ:

Ս.Զ.Գ.Ս.ՅԻՆ ԼՈՒԿՆԵՐ
Տիգրանակերտի դաւառաւ. կան ընդհանուր ժողովն՝ որ անցեալները վիճակին առաջնորդ ընտրած էր Պօլսոյ պատրիարքական փոխանորդ Իսթիւհեան Դեր. Տ. Գեորգի Ծ. վարդապետն, և ապա տեղւոյն Կրօնական ժողովոյ կողմանէ այդ ընտրութեան դէմ դիտողութիւնը տեսնուեցան և Պատրիարքարանը նոր ընտրութեան հըրահանգ ու ցանկ դրեց, - այս անգամ դարձեալ զիւր. Իսթիւհեան ընտրեալ է, առանց ինկատի առնելու անցեալ պարագաներն, որոց անպատշաճութեան վերայ մասնաւորապէս խօսած եմք:
— Նրուաղիմէն առ Սրեւերք գրուած է թէ՝ Ս. Նրուաղիմայ ազգային փանուց վարչութիւնը վանքին սեպհական ծանուցեալ գետնէն 12000 կանգուն գետին գերմանացի սեղանաւորի մը վաճառեց, մնացեալ մասին վերայ տուներ շինելու համար:
— Ըստ ինդրանոց Հայ դաղթականութեան Ամերիկայի Պատրիարքարանէն չըլքեւրական զրկուեցաւ առ առաջնորդս, որպէս զի յատենի եկեղեցեաց յորդորեն ժողովուրդն՝ չգաղթել ի տար աշխարհ, ուր՝ անձանթ և անտպուէն լինելով՝ թշուառութեան վրիճակին, այլ իրենց ապրուստն հայթայթել հայրենի երկրի մէջ:
— Պուրքէշի ազգայինը կըսկըսին բարեկարգել իրենց վարժարանն: Ըստ առաջարկութեան Հոգաբարձութեան վարժարանին, երաժշտութեան և կառավարչութեան համար մայրաքաղաքէն ի Պուրքէշ ուղևորեցաւ այս չարթու Միհրան Էֆէնտի ձեւրահեան, որ յաջողակ է այս պաշտամանց մէջ, և քանի մ'օր յառաջ Գահիւրէն վերադարձած էր:
ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒԿՆԵՐ
Պատրիարքական Առաքիւն, Պաշտօն, և Պարգև: - Սալիսէի աստիճան՝ քաղաքային բժշկական վարժարանի նախկին չըլանաւորտ տղերք Ս. շատ էֆէնտի Պարտիզպանեան:
— Զորորդ աստիճանի Մէճիտիլ յոստիլանութեան նախարարութեան թարգման Յարութիւն էֆէնտիլ: - Վէրլուութեան աստիճան՝ Տրապիզոնի կուսակալ Սուրուրի Էֆէնտիլ: - Բաղէշի Մէքթուպը կարգեցաւ Գանեայի Մէքթուպը նաղիմ պէյ: - Հայէպի վերաբնիկ ատենի ընդհանուր դատաւար կարգեցաւ Էնիլիւրի վերաբնիկ ատենի նախորդ ընդհանուր դատաւար Ռիֆաթ պէյ:
— Մուսնիայէն ի Բէօթահեա երկաթուղի շինելու արտօնութիւն տրուեցաւ Նէճիպ փաշայի: Ճանապարհին վերայ և չըլակայ գիւղեր գտնուող բնակչաց իւրաքանչիւրէն մէկ մէկ արժաթ մէճիտ պիտի առնուի, բայց պարտաւորիչ չէ այս, այլ կամաւոր:
— Բարձրագոյն հրամանաւ, բանակաց համար արուելիք պիտոյք՝ այսուհետեւ վարչական ժողովոյ (մէճիտի խորհրդ) առջև ի նուազուրդ պիտի դրուին:
— Յետիւնէն յանկարծամահ եղեր է Բէթիլ գործակալ Պ. Թ. Պլաք:
— Ատանայի կողմերն հաստատեալ Համալէնու ընտրած ա-

պրտամբ ցեղը պիտի փոխադրուի Ինահանգ Պէնիկաղի:
— Էօտէմիշի (Լիվիլի վիճակ) մէջ Լըմալիճնոտ անուն մէկը ձերբակալեցաւ, որ՝ առանց բժշկական վկայագրի՝ բժշկութեան արհեստով կը զբաղի եղեր, և հնգամեայ մանկան մը մահուան պատճառ եղեր է՝ նորա հաղը դարձանելու համար թունաւոր փոշի մը տալով:
— Թուրք լրագրաց մէջ հրատարակեալ ցանկէ մը կիմացուի թէ՝ Օդոտ. Սուլթանը գահակալութեան հետէ անձնական դանձէն 130 հազար լիւրա տուած է 166 միլիոն, վարժարանաց և այլ զանազան հաստատութեանց շինութեան կամ վերանորոգութեան համար:
— Պօլսոյ վաճառականական սենեկի վարչութիւնն հետեւեալ կերպիւ կազմուեցաւ նոր ընտրութեամբ: Ա. Աղարեան Էֆէնտիլ՝ նախագահ. Վայի-դատէ Մէնուլլահ Էֆէնտիլ՝ դերնախագահ. Պ. Ժ. Փազանովա՝ Ա. խորհրդական. Պ. Ս. Միլ՝ Բ. խորհրդական. Պ. Մ. Լէվի՝ դանձապետ, Պ. Ս. Սլէքսանարիտիլ՝ ընդհանուր քարտուղար: Անդամք Պ. Անաստասիատիս, Մանուկ Էֆէնտիլ Ալանեան, Յակոբ Էֆէնտիլ Պոյաճեան, Յակոբ Էֆէնտիլ Բ. Կիւրճի. Ս. Սանտրիս, Շէրիֆ Ալի պէյ, Ալի դատէ Ահմէտ Էֆէնտիլ, Յէրիտ պէյ, Կիւմեան Յովհաննէս Էֆէնտիլ, Բ. Հաճօրօ, Հաճեան Անտոն Էֆէնտիլ, Ժ. Մարիանօ, Ս. Բեդրիտիլ, Ժ. Միլիպիտիլ, Պ. Սէվաստօրօ, Պ. Ժ. Սթալօ, Պ. Թուպիլի և Պ. Ժ. Ուլիթալ:
— Շէրամի հունտերու տուրքը՝ որ ջնուած էր յօդուտ և ի զարգացումն շերամաբուծութեան, վերստին պիտի հաստատուի ըստ տեղեկադրի երկրագործական սենեկի, որ քննել է թէ տոյց բարձունք ակնկալեալ օգուտն ունեցած չէ, և ընդհանաւակն տարին 20000 լիւրայի վընա կը պատճառէ կառավարական դանձուն:
— Կայսերական հրամանաւ երկաթուղւոյ դիւ մը պիտի հաստատուի Բէթիլիւրիէն Մանաթլը և անտի ի Սէրֆիլէ:
— Կրտուի թէ՝ ծխախոտի Բէթիլ ընկերութիւնն անցեալ տարի 130 հազար ոսկի առաւել հասցրել ունեցեր է:
— Կայսերական թիկնապահ Խամայիլ Հազդը փաշա Մուսուլի կողմերը կերթայ՝ քանի մը ապրտամբ ցեղեր զաւելու համար:
— Առողջապահական ժողովոյ անգամ կարգեցաւ Զմիւռնիոյ առողջապահական քննիչ Գոլունի Էֆէնտիլ:
ԴՐԱՄԱԿԱՆ
Կ. Պոլիս 5 Մարտ 1888
Օսմանեան Գոնսօլտէ . . . 15-25
Բումբէլի երկաթուղի. Ֆրանգ 36-70
Թրամուէյ . . . 1-0 . 415
Օսմանեան լիւրան 100 դրուշն
Մէճիտիլ 108-22
Մէթալիք 103
Հինգնոց 404-
Վէնոց 404-
Բուպիլ թղթաղբամ . . . 11-10
Բուպիլ արժաթ 76-30
Բուպիլ Բոլ 91-
Գաղղիական լիւրա . . . 88-22
Անգլիական » 111-10
Գրիլիք 51-

